

Informe 35/97-SM

**Programes de la Direcció
General de Serveis
Penitenciaris i Rehabilitació**

- Àrea d'Educació, Cultura i Esports
- Àrea d'Assistència Social i Penitenciària
- Programa Sanitari

Exercici 1996

**Sindicatura de Comptes
de Catalunya**

A Barcelona, el dia 27 de gener de 1998, reunit el Ple de la Sindicatura de Comptes, sota la presidència del síndic major, Sr. Ferran Termes i Anglès, amb l'assistència dels síndics Srs. Manuel Cardeña i Coma, Josep M. Carreras i Puigdengolas, Marià Nicolàs i Ros, Jordi Petit Fontserè, i Manuel Barrado i Palmer, actuant-hi com a secretària, la secretària general de la Sindicatura, Sra. M. Àngels Barbarà i Fondevila, i com a ponent el síndic major Sr. Ferran Termes i Anglès, s'acorda aprovar, amb deliberació prèvia, l'informe de fiscalització 35/97-SM relatiu als Programes de la Direcció General de Serveis Penitenciaris i Rehabilitació, Àrea d'Educació, Cultura i Esports, Àrea d'Assistència Social Penitenciària i Programa Sanitari, exercici 1996.

ÍNDEX

ABREVIATURES	7
1. INTRODUCCIÓ	9
1.1. INTRODUCCIÓ A L'INFORME.....	9
1.1.1. Objectius	9
1.1.2. Abast.....	9
1.1.3. Metodologia.....	10
1.2. INTRODUCCIÓ ALS PROGRAMES FISCALITZATS.....	10
1.2.1. Elaboració.....	10
1.2.2. Gestió	10
2. FISCALITZACIÓ REALITZADA	12
2.1. ÀREA D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT	12
2.1.1. Manual de Programes.....	12
2.1.2. Programes vigents	12
2.1.3. Programa d'Ensenyaments Reglats	13
2.1.4. Programa de Formació Ocupacional	15
2.1.5. Programa d'Educació Físico-Esportiva.....	17
2.1.6. Objectius i indicadors	18
2.1.7. Avaluació	18
2.2. ÀREA D'ASSISTÈNCIA SOCIAL PENITENCIÀRIA	18
2.2.1. Manual de Programes.....	18
2.2.2. Programes vigents	19
2.2.3. Programa d'Inserció Ocupacional, Formatiu i Laboral dirigit a interns i familiars	19
2.2.4. Programa d'atenció als fills d'interns i d'alliberats, en edat escolar	21
2.2.5. Programa d'atenció a interns i a alliberats que no gaudeixen de possibilitat d'acollida en el món social	23
2.2.6. Programa d'atenció a interns i a alliberats estrangers	24
2.2.7. Objectius i indicadors	25
2.2.8. Avaluació	25
2.3. PROGRAMA SANITARI	25
2.3.1. Manual de Programes.....	26
2.3.2. Programes vigents	26
2.3.3. Programa de prevenció i control del VIH/SIDA.....	26
2.3.4. Programa de prevenció i control de la tuberculosi pulmonar.....	29
2.3.5. Programa de manteniment amb metadona (PMM)	31
2.3.6. Programa de farmàcia	33
2.3.7. Objectius i indicadors	35
2.3.8. Avaluació	35
2.4. RECURSOS DELS PROGRAMES.....	35
2.4.1. Recursos totals en despesa corrent.....	36

2.4.2. Indicadors econòmics.....	36
3. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS	37
4. TRÀMIT D'AL·LEGACIONS	41

ABREVIATURES

DNA	ADN (Àcid Desoxiribonucleic)
DGSPR	Direcció General de Serveis Penitenciaris i Rehabilitació
CP	Centre Penitenciari
ICS	Institut Català de la Salut
IMS	Institut Municipal de la Salut, de Barcelona
IReS	Institut de Reinserció Social
OMS	Organització Mundial de la Salut
QP	Quimioprofilaxi
PMM	Programa de Manteniment amb Metadona
TBC	Tuberculosi
SCC	Sindicatura de Comptes de Catalunya
SIDA	Síndrome d'Immunodeficiència Adquirida
VIH	Virus d'Immunodeficiència Humana
MPTA	Milions de pessetes
mPTA	Milers de pessetes

1. INTRODUCCIÓ

De conformitat amb la legislació aplicable, aquesta Sindicatura de Comptes emet el present informe de fiscalització inclòs en el seu programa de treball per a l'exercici 1997.

1.1. INTRODUCCIÓ A L'INFORME

1.1.1. Objectius

L'objectiu d'aquesta fiscalització és determinar el grau d'implantació de programes, objectius i indicadors en la Direcció General de Serveis Penitenciaris i Rehabilitació (DGSPR) del Departament de Justícia.

1.1.2. Abast

L'informe abasta una mostra de programes de l'Àrea d'Educació, Cultura i Esports, de l'Àrea d'Assistència Social Penitenciària i del Programa Sanitari, tots de la DGSPR, seleccionada per la Sindicatura de Comptes de Catalunya (SCC).

Els programes inclosos en la mostra són:

1. Programa d'ensenyaments reglats
2. Programa de formació ocupacional
3. Programa d'educació físico-esportiva
4. Programa d'inserció ocupacional, formatiu i laboral adreçat a interns i familiars.
5. Programa d'atenció als fills d'interns i d'alliberats, en edat escolar
6. Programa d'atenció a interns i a alliberats que no gaudeixen de possibilitat d'acollida en el medi social
7. Programa d'atenció a interns i alliberats estrangers
8. Programa de prevenció i control del Virus d'Immunodeficiència humana i Síndrome d'Immunodeficiència adquirida (VIH/SIDA)
9. Programa de prevenció i control de la Tuberculosi Pulmonar
10. Programa de Manteniment amb Metadona
11. Programa de fàrmacia

Les dades numèriques d'aquest informe es refereixen, en general, a l'exercici 1996; no obstant això, les dades relatives a la gestió dels programes es refereixen al moment d'efectuar aquesta fiscalització, que ha estat entre els mesos de juliol i setembre de 1997.

1.1.3. Metodologia

Aquesta fiscalització s'ha efectuat d'acord amb aquelles normes d'auditoria pública de general acceptació, que li són d'aplicació.

El treball s'ha portat a terme bàsicament a les dependències de la DGSPR. Hem entrevistat els funcionaris responsables i hem revisat els documents, registres i controls rellevants.

Quan hem disposat de les dades necessàries, a continuació de cada indicador hem fet constar el valor resultant .

1.2. INTRODUCCIÓ ALS PROGRAMES FISCALITZATS

1.2.1. Elaboració

La DGSPR elabora un Pressupost per Programes d'acord amb la classificació funcional establerta pel Departament d'Economia i Finances, comuna per a tota la Generalitat de Catalunya. Atès que aquesta classificació no s'ajusta als objectius reals de la DGSPR, no es fa el seguiment ni l'avaluació dels programes resultants.

Tenint present aquesta circumstància, la DGSPR dissenya uns altres programes que esdevenen l'eina per a la concreció de les seves activitats.

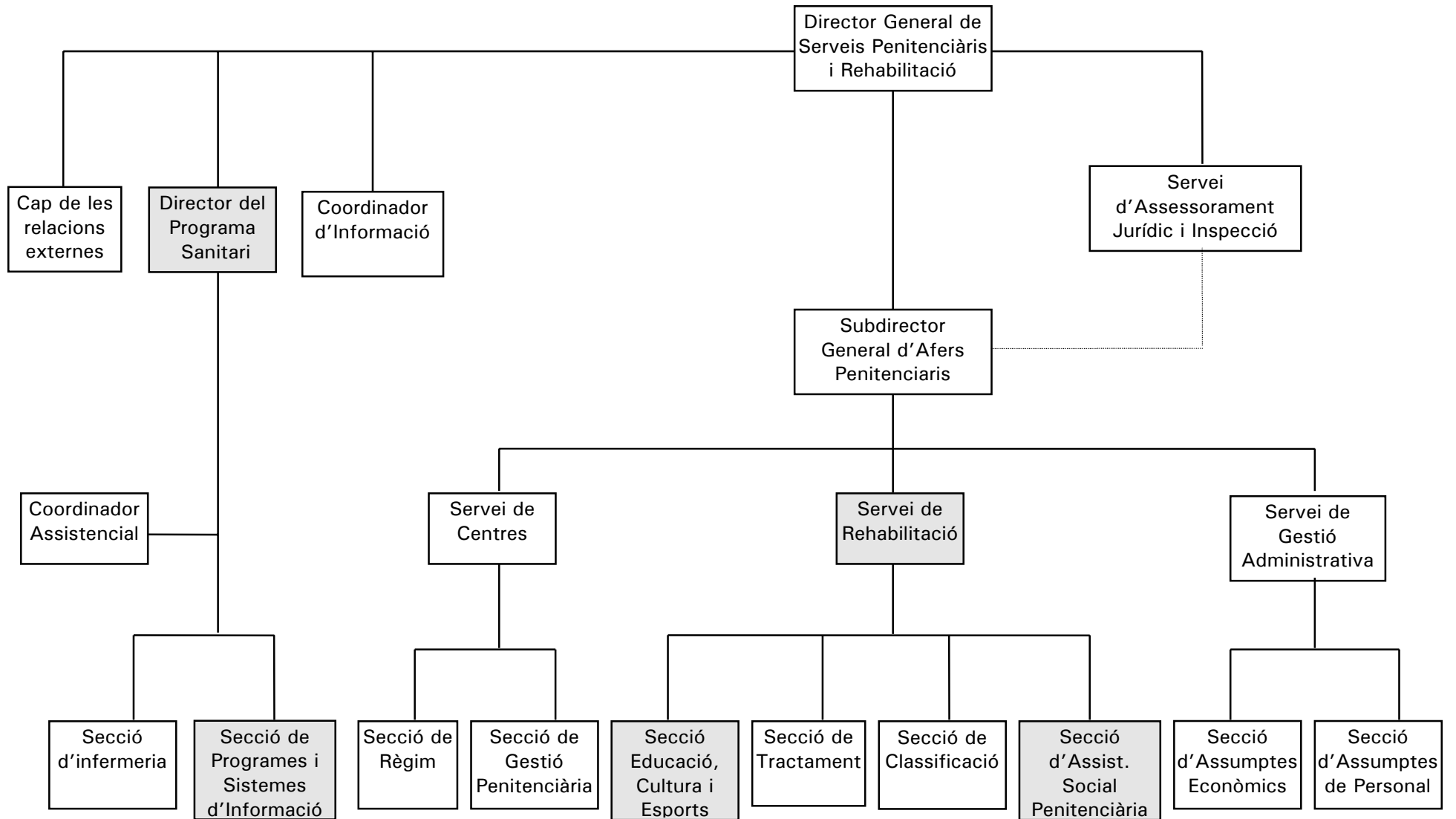
1.2.2. Gestió

Els gestors dels programes són:

- Servei de Rehabilitació
- Programa Sanitari

Per a una millor comprensió, a la pàgina següent es veu la ubicació dels esmentats serveis a l'organigrama de la DGSPR.

ORGANIGRAMA DELS SERVEIS CENTRALS DE LA DIRECCIÓ GENERAL DE SERVEIS PENITENCIARIS I REHABILITACIÓ

2. FISCALITZACIÓ REALITZADA

2.1. ÀREA D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT

2.1.1. Manual de Programes

El Servei de Rehabilitació¹ de la DGSPR va iniciar l'elaboració dels programes actuals amb motiu de la implementació dels programes per a l'exercici 1988. Aquests programes l'any 1990 es van recopilar en un Manual. En l'actualitat els programes vigents coincideixen, en general, amb el que s'estableix en aquest model.

El model que segueix cada programa s'estructura bàsicament de la forma següent:

1. Denominació del programa
2. Formulació del problema que el programa pretén resoldre
3. Objectius del programa
4. Formulació del programa
5. Execució del programa
6. Avaluació

En aquest model es preveu en els objectius, la metodologia a seguir, els continguts, l'organització, els recursos a emprar, l'àmbit temporal i espacial, el col·lectiu destinatari del programa, i els indicadors.

El model preveu també la realització d'una memòria anual.

Aquest Manual fou elaborat l'any 1990, però ens ha estat manifestat que hi ha prevista la seva revisió i actualització.

2.1.2. Programes vigents

Els programes vigents en el moment d'efectuar aquesta fiscalització són els següents:

1. Programa d'ensenyaments reglats
2. Programa de formació ocupacional
3. Programa de biblioteques
4. Programa d'animació socio-cultural
5. Programa d'educació físico-esportiva
6. Programa d'absorció i venda dels productes artesanals
7. Programa de normalització lingüística
8. Programa d'altres estudis

¹ Vegeu l'organigrama de la DGSPR en l'apartat 1.2.2. d'aquest informe.

Els programes fiscalitzats per aquesta Sindicatura de Comptes són els que figuren a continuació.

2.1.3. Programa d'Ensenyaments Reglats

2.1.3.1. *Contingut del Programa*

El Programa d'ensenyaments reglats es desglossa en els programes següents:

- Programa de formació bàsica
 - Programa d'alfabetització (1r cicle de formació bàsica)
 - Subprograma d'alfabetització
 - Subprograma de neoelectors
 - Programa de certificat d'escolaritat (2n cicle de formació bàsica)
 - Programa de graduat escolar (3r cicle de formació bàsica)
- Programa de formació professional
- Programa de batxillerat
- Programa d'estudis superiors (Universitari)
 - Subprograma d'accés directe a la universitat per a majors de 25 anys
 - Subprograma universitari

2.1.3.2. *Objectius*

Cadascun d'aquests programes té definits uns objectius docents genèrics que per la seva extensió no reproduïm atès que no són necessaris per a la comprensió d'aquest informe.

2.1.3.3. *Indicadors*

Els indicadors són els següents:

1. Assistència mitjana mensual

2. Percentatge d'interns que han assistit a classe, respecte al nombre total d'interns:

$$\% = \frac{\text{Mitjana mensual d'interns assistents a classe} \times 100}{\text{Mitjana mensual d'interns}}$$

Els valors dels indicadors 1 i 2 queden resumits en el següent quadre:

Any Programa	1995		1996	
	Mitjana Mensual d'alumnes	% població Interna	Mitjana Mensual d'alumnes	% població interna
Alfabetització	286	4,45	273	4,72
Neoelectors	530	8,24	429	7,41
Cert. Escolaritat	932	14,50	894	15,45
Graduat escolar	607	9,44	569	9,83
Batxillerat	74	1,15	63	1,09
Form. Professional	71	1,11	44	0,76
Universitari	108	1,68	98	1,69
TOTAL	2608	40,57	2370	40,95

Font: Memòria 1996 de la DGSPR

3. Percentatge d'interns que han superat el curs en relació amb el nombre d'interns que es presenta a examen:

$$\% = \frac{\text{Nombre d'interns que superen el curs} \times 100}{\text{Nombre d'interns presentats a examen}}$$

No es disposa de dades. Ens ha estat manifestat que el significat d'aquest indicador és limitat, atès l'elevat moviment d'alumnes dins de cada programa.

4. Percentatge d'interns atesos per professionals del centre:

$$\% = \frac{\text{Mitjana mensual d'interns atesos pel centre} \times 100}{\text{Mitjana mensual d'interns assistents a classe}}$$

En lloc d'aquest indicador, la DGSPR utilitza un indicador de "nombre d'interns per grup", pels quals té definits uns nivells òptims per a cada tipus d'ensenyament i que són els següents:

Tipus d'ensenyament	Nombre òptim d'alumnes per grup
Alfabetització	8 - 12
Neoelectors	12 - 15
Certificat d'escolaritat	16 - 18
Graduat escolar	18 - 20
Formació Professional	15
Batxillerat (*)	no n'hi ha
Universitari (*)	no n'hi ha

Font: DGSPR

(*)Batxillerat i estudis universitaris són cursos a distància

Ens ha estat manifestat que aquests paràmetres han estat determinats en les reunions periòdiques, que s'efectuen entre els equips educatius dels centres penitenciaris i els tècnics de la DGSPR i que, en general, el

nombre d'alumnes per grup es troba dintre d'aquests intervals. Tanmateix, aquest indicador no consta en la memòria anual del Departament i únicament s'utilitza com a criteri tècnic de treball.

5. Percentatge d'interns atesos per la comunitat:

$$\% = \frac{\text{Mitjana mensual d'interns atesos per la comunitat} \times 100}{\text{Mitjana mensual d'interns assistents a classe}}$$

Per "comunitat" s'entén les persones alienes a la presó, per exemple voluntaris, gent en pràctiques, etc.

La DGSPR ens ha manifestat que no utilitza aquest indicador perquè pràcticament la totalitat dels programes de formació bàsica i formació professional són realitzats per personal docent del Departament de Justícia.

2.1.4. Programa de Formació Ocupacional

2.1.4.1. *Objectius*

Els objectius específics del programa són:

- Adquisició dels coneixements teòrics i pràctics d'un ofici o professió determinada.
- Adquisició d'una actitud personal positiva davant l'aprenentatge i el treball.
- Adquisició i desenvolupament de destreses manuals.
- Adquisició d'hàbits de treball.
- Aprenentatge de treballar amb altres persones.

2.1.4.2. *Indicadors*

Els indicadors són els següents:

1. Assistència mitjana mensual

2. Percentatge d'interns que han assistit a classe respecte al nombre total d'interns:

$$\% = \frac{\text{Mitjana mensual d'interns assistents a classe} \times 100}{\text{Mitjana mensual d'interns}}$$

Aquests indicadors no s'utilitzen ja que se'ns manifesta que, el nombre d'assistents als cursos es força estable (hi ha una preselecció prèvia), per tant, no té sentit elaborar una mitjana mensual. No obstant això, sí que es disposa del nombre total d'alumnes assistents anualment i del total de cursos impartits cada any que es reflecteix en el quadre següent:

Indicador	1995	1996	Variació %
Total de cursos	123	146	19
Total alumnes assistents	1.897	2.262	19

Font: Memòries DGSPR

3. Percentatge d'interns que han obtingut el certificat d'assistència respecte al nombre d'interns totals que han finalitzat el curs. (òptim 50-70%)

$$\% = \frac{\text{Nombre d'interns amb certificat d'assistència} \times 100}{\text{Nombre d'interns que finalitzen el curs}}$$

4. Percentatge d'interns que han obtingut el certificat d'aprofitament respecte al nombre d'interns que han acabat el curs. (òptim 70-100%)

$$\% = \frac{\text{Nombre d'interns amb certificat d'aprofitament} \times 100}{\text{Nombre d'interns que finalitzen el curs}}$$

En lloc d'aquests dos indicadors n'hi ha un altre definit de:

$$\% = \frac{\text{Alumnes amb certificat} \times 100}{\text{Alumnes participants}}$$

Com es pot veure aquest indicador defineix un únic tipus de certificació i en lloc dels alumnes que finalitzen el curs recull el nombre d'alumnes participants en el curs. Els valors d'aquest indicador són:

Indicador	1995	1996
Alumnes amb certificat / Alumnes participants	65%	69%

Font: Memòries DGSPR

5. Percentatge d'interns pertanyents al programa amb inserció laboral respecte al nombre d'interns del curs:

$$\% = \frac{\text{Nombre d'interns amb recurs laboral (*)} \times 100}{\text{Nombre d'interns pertanyents al programa}}$$

(*) Interns que havent participat en el programa, han trobat feina.

Aquest indicador no s'utilitza perquè és competència de l'Àrea d'Assistència Social, com es veurà en l'apartat 2.2.3.2. d'aquest informe.

2.1.5. Programa d'Educació Físico-Esportiva

2.1.5.1. Objectius

Els objectius del programa, resumits, són els següents:

- Aconseguir que mitjançant la pràctica de l'esport els interns interioritzin una sèrie d'hàbits tendents a millorar la seva salut.
- Contribuir a un correcte desenvolupament orgànic i funcional de l'individu.
- Afavorir l'equilibri psíquic personal.
- Aconseguir una millora de les relacions de l'individu amb el seu entorn social.
- Contribuir a la utilització positiva del temps d'oci.

2.1.5.2. Indicadors

Els indicadors són els següents:

1. Participació mitjana mensual

2. Percentatge d'interns que han participat en activitats respecte nombre total d'interns:

$$\% = \frac{\text{Mitjana mensual d'interns assistents} \times 100}{\text{Mitjana mensual d'interns}}$$

Aquests dos indicadors prenen els valors següents:

Any	Participació mitjana mensual	Percentatge respecte al total d'interns
1995	2599	40,42
1996	2340	40,43

Font: Elaboració SCC a partir dades facilitades en les Memòries DGSPR

3. Percentatge d'interns que participen en 1, 2, 3... activitats

Ens ha estat manifestat que es va intentar elaborar aquest indicador però la seva utilitat no compensava el cost d'obtenir-lo.

4. Percentatge d'interns atesos pels professionals del centre

5. Percentatge d'interns atesos per la comunitat

Aquests dos darrers indicadors no són rellevants, atès que gairebé la totalitat de les activitats són ateses per personal del Departament.

2.1.6. Objectius i indicadors

La majoria d'objectius establerts en aquesta Àrea són difícilment mesurables atesa la seva generalitat.

En conseqüència, la majoria d'indicadors establerts, comuns per a tots els programes d'aquesta Àrea, no tenen una relació clara amb els objectius ni estan quantificats (per exemple, que l'any 1997 l'assistència mitjana mensual a classe s'incrementi en un 2% o que el percentatge d'interns que assisteix a classe arribi al 42%). La quantificació prèvia dels indicadors és indispensable per a conèixer el grau d'assoliment dels objectius i, en el seu cas, l'anàlisi de les desviacions.

2.1.7. Avaluació

No hi ha memòries d'avaluació de cadascun dels programes, malgrat estar previstes en el Manual de Programes. Ens ha estat manifestat que les avaluacions que es fan són a nivell de cada centre penitenciari.

Una eina important de cara a l'avaluació dels programes seria saber l'opinió dels seus participants o usuaris, mitjançant l'elaboració d'enquestes. Encara que formalment no s'elaboren enquestes, els tècnics de la DGSPR capten l'opinió dels usuaris i participants mitjançant les visites periòdiques que realitzen als centres.

2.2. ÀREA D'ASSISTÈNCIA SOCIAL PENITENCIÀRIA

2.2.1. Manual de Programes

Com s'esmenta en el punt 2.1.1. el Servei de Rehabilitació² de la DGSPR va iniciar l'elaboració dels programes actuals amb motiu de la implementació dels programes per a l'exercici 1988. Els programes estan recopilats en un Manual, excepte els dissenyats més recentment, que no hi figuren.

² Vegeu l'organigrama de la DGSPR en l'apartat 1.2.2. d'aquest informe.

L'estructura de cada programa segueix el model explicat en l'apartat 2.1.1.

2.2.2. Programes vigents

Els programes vigents, en el moment d'efectuar aquesta fiscalització, són els següents:

1. Programa marc de treball social penitenciari
2. Programa d'ajuts econòmics a interns i familiars
3. Programa d'inserció ocupacional, formatiu i laboral dirigit a interns i familiars
4. Programa d'implicació comunitària i de potenciació de recursos comunitaris
5. Programa d'atenció als fills d'interns i alliberats en edat escolar
6. Programa d'atenció a interns i alliberats que no gaudeixen de possibilitat d'acollida en el medi social
7. Programa d'atenció a interns i alliberats estrangers
8. Programa de voluntariat social
9. Programa marc de treball social per als alliberats condicionals

Els programes fiscalitzats per aquesta Sindicatura de Comptes són els que figuren a continuació.

2.2.3. Programa d'Inserció Ocupacional, Formatiu i Laboral dirigit a interns i familiars

2.2.3.1. Objectius

L'objectiu bàsic d'aquest programa és donar suport a tots aquells interns, alliberats condicionals i definitius, i a les seves famílies, que necessiten assessorament laboral i ocupacional.

2.2.3.2. Indicadors

Els indicadors previstos són:

1. Nombre de casos proposats.

No s'utilitza perquè no es considera rellevant.

2. Nombre de casos tractats directament mitjançant el procés d'assessorament de la DGSPR.

Entre les persones que demanen feina, es fa una distinció entre aquelles a les quals es busca feina directament (Programa laboral) i aquelles altres que són considerades insuficientment preparades i les dirigeixen a cursos formatius previs (Programa formatiu):

Programa laboral:

$$= \frac{\text{Nombre de casos que troben feina} \times 100}{\text{Nombre de casos que són adreçats al prog. laboral}}$$

Demarcació	1995	1996
Barcelona	37,7%	-
Lleida	46,3%	63,6%
Total	39,9%	-

Font: Elaborat per la SCC amb la informació facilitada per la DGSPR

Programa formatiu:

$$= \frac{\text{Nombre de casos que han seguit un curs formatiu} \times 100}{\text{Nombre de casos que són adreçats al programa formatiu}}$$

Demarcació	1995	1996
Barcelona	73,0%	-
Lleida	61,5%	62,5%
Total	71,4%	-

Font: Elaborat per la SCC amb la informació facilitada per la DGSPR

Nota: Les dades corresponents a Barcelona de 1996 no estan desagregades i, per tant, no es pot obtenir el corresponent indicador.

3. Nombre de casos tractats derivats a recursos laborals connectats per la DGSPR.

Aquest indicador correspon a les demarcacions territorials de Girona i Tarragona. Els casos s'han derivat perquè el volum de reclusos i la dificultat de trobar feina és menor. Per aquest motiu no es fa un seguiment de les persones que han trobat feina.

4. Nombre de casos que abandonen els programes.

Programa laboral:

$$\text{Nombre de casos que abandonen el programa} \times 100$$

= -----
 Nombre de casos que són adreçats al programa

Demarcació	1995	1996
Barcelona	22,5%	-
Lleida	29,8%	14,5%
Total	24,4%	-

Font: Elaborat per la SCC amb la informació facilitada per la DGSPR

Programa formatiu:

Nombre de casos que abandonen el Programa x 100
 = -----
 Nombre de casos que se'ls ha adreçat al programa

Demarcació	1995	1996
Barcelona	16,6%	-
Lleida	23,1%	33,3%
Total	17,6%	-

Font: Elaborat per la SCC amb la informació facilitada per la DGSPR

Nota: Les dades corresponents a Barcelona de 1996 no estan desagregades i, per tant, no es pot obtenir el corresponent indicador.

2.2.4. Programa d'atenció als fills d'interns i d'alliberats, en edat escolar

2.2.4.1. Objectius

Els objectius bàsics del Programa són:

- Pal.liar els efectes que pot produir en els fills dels interns l'internament dels seus pares.
- Potenciar l'educació integral i l'escolarització dels fills d'interns i alliberats.

2.2.4.2. Indicadors

Els indicadors previstos són els següents:

1. Nombre de nens i famílies que es beneficien de beques i ajuts escolars.

Aquesta informació només està disponible per al curs escolar 95-96.

Curs 95-96	Beques	Ajuts escolars
Nens	182	172
Famílies	133	126

Font: Dades facilitades en la Memòria de

1996 de la DGSPR

Atès que no disposem de la informació del nombre de nens i famílies per al curs 1994-95, per poder comparar ambdós cursos hem elaborat l'indicador amb el nombre i els imports de les beques i els ajuts concedits, que han estat els següents:

	Nombre			Imports (mpta)		
	1994-95	1995-96	%	94-95	95-96	%
Beques*	174	217	24,7	11312	9778	-13,6
Ajuts escolars	185	172	-7,0	1952	1991	2,0

Font: Elaborat per la SCC amb la informació facilitada per la DGSPR

(*) Les beques es concedeixen per pagar la matrícula, la mensualitat o el menjador; per tant un nen pot tenir més d'una beca.

2. Participació econòmica de les famílies en les beques periòdiques concedides:

Aportació	Nombre		Percentatge	
	94-95	95-96	94-95	95-96
Cap	65	93	70,8	80,0
Simbòlica	18	20	19,8	17,5
Significativa	9	3	9,4	2,5
Total	92	116	100	100

Font: Dades facilitades per la DGSPR

Nota: Cap no hi ha participació econòmica.

Simbòlica: entre 1 i 20 % de la despesa.

Significativa: entre 20-99% de la despesa.

3. Distribució del nombre d'ajuts en funció del tipus d'ajuts concedits

Tipus d'ajut	94-95	95-96	% variació
Matrícula	16	17	6,2
Mensualitat	33	63	90,9
Menjador	125	137	9,6
Total Beques	174	217	24,7
Material escolar	117	138	17,9
Activitats extraescolars	55	33	-40,0
Transport	13	1	-92,3
Total Ajuts escolars	185	172	-7,0
TOTAL	359	389	8,3

Font: Elaborat per la SCC amb la informació facilitada per la DGSPR

4. Nivell dels objectius plantejats inicialment.

L'avaluació la fan els professionals de l'assistència social en funció dels següents criteris establerts per la DGSPR:

- Assoliment alt: han aconseguit l'objectiu
- Assoliment parcial: ho han aconseguit parcialment
- Assoliment baix: ho han intentat sense resultats favorables
- Assoliment nul: no han mostrat interès.

L'assistent social fixa prèviament els objectius de manera individualitzada per a cada persona. El Servei de Rehabilitació ens manifesta que periòdicament, i a l'atzar, realitza comprovacions d'aquestes avaluacions.

Nivell d'assoliment	% 94-95	% 95-96
Alt	36	64
Parcial	58	29
Baix	6	7
Nul	0	0
Total	100	100

Font: Elaborat per la SCC amb la informació facilitada en les Memòries DGSPR

5. Absentisme a l'escola.

Aquest indicador no està establert en el Manual però, a la pràctica, s'elabora i dóna informació sobre l'absentisme a l'escola, dels nens que gaudeixen de beques de menjador i altres ajuts.

Curs 1995-1996	No han faltat mai	Han faltat d'1 a 10 dies	Han faltat més de 10 dies	Total
Beq. menjador	50	36	18	104
Altres ajuts	6	6	1	13

Font: Dades facilitades per la DGSPR.

No hem pogut fer comparacions amb el curs 1994-95, perquè hi ha hagut un canvi de criteris entre els dos exercicis.

2.2.5. Programa d'atenció a interns i a alliberats que no gaudeixen de possibilitat d'acollida en el món social

El programa d'atenció a interns i a alliberats que no gaudeixen de possibilitat d'acollida en el món social és un programa que no està formalitzat com a tal. Per tant, no hi ha constància d'uns objectius explícits, tot i que implícitament es desprèn que el seu objectiu bàsic és atendre interns amb règim obert i alliberats condicionals i definitius que no tenen vinculació en el medi comunitari.

S'executa mitjançant convenis i acords de col.laboració amb diverses entitats sense ànim de lucre alienes al Departament.

Any	Nombre de convenis	Persones ateses	Despesa generada
1995	5	451	35.391.364
1996	8	485	35.075.100

Font: Memòria DGSPR i dades facilitades pels responsables

L'any 1996 s'han signat convenis amb les següents entitats:

- Associació ALBA
- Parròquia Sant Jordi
- Associació Lligam
- Fundació Mercè Fontanilles
- IReS
- Residència Vall d'Hebron
- Obra Mercedària
- Associació Lluch 4

2.2.6. Programa d'atenció a interns i a alliberats estrangers

El programa d'atenció a interns i alliberats estrangers hauria d'estar inclòs dins el "Programa d'atenció a interns i alliberats que no gaudeixen de possibilitat d'acollida al medi social", però se li dóna una especificitat pròpia.

Aquest Programa el porten a terme conjuntament els Serveis d'Assistència Social Penitenciaris i l'Institut de Reinserció Social (IReS), mitjançant la signatura d'un conveni de col.laboració.

2.2.6.1. Objectius

Els objectius són:

- Potenciar les relacions del pres amb l'exterior
- Afavorir la necessària adaptació a la condició de pres
- Millorar les condicions de compliment de la condemna
- Mobilitzar i reforçar al màxim els recursos personals dels usuaris

2.2.6.2. Indicadors

Els indicadors són:

1. Els casos atesos durant la vigència del programa hauran de ser un mínim de 150 per a l'any 1996.

	1995	1996	Variació %
Casos atesos reals	152	163	7,2

Font: Dades facilitades per la DGSPR.

2. Elaboració d'una fitxa individual explicativa per part de l'IREs, que serà contrastada pels professionals de les comissions.

Això no considerem que sigui un indicador.

3. Reunions de seguiment del conveni entre l'IREs i la Secció d'Assistència Social Penitenciària.

No se'n fixa el nombre.

2.2.7. Objectius i indicadors

De la mateixa manera que en l'Àrea d'Educació, Cultura i Esport, la majoria d'objectius establerts en aquesta Àrea són difícilment mesurables atesa la seva generalitat. Igualment, els indicadors no tenen una relació clara amb els objectius ni estan prèviament quantificats.

2.2.8. Avaluació

No existeixen Memòries d'avaluació individuals dels programes en les quals figuri el grau d'assoliment dels objectius previstos.

2.3. PROGRAMA SANITARI

El gestor de tots els programes de l'àrea sanitària és el Director del Programa Sanitari³. Per tant, cal tenir en compte això per a no caure en la confusió quan es parla del Programa Sanitari, donat que no és un programa més, sinó l'òrgan responsable de planificació i execució dels programes referents a la sanitat penitenciària.

³ Vegeu l'organigrama de la DGSPR en l'apartat 1.2.2.d'aquest informe

2.3.1. Manual de Programes

El Programa Sanitari, per raons operatives, no té els programes recopilats en un manual pròpiament dit, donat que alguns programes estan subjectes a una constant actualització (per exemple, el programa del VIH/SIDA); d'altra banda, per a la majoria dels programes existeixen uns protocols d'actuació molt voluminosos.

Els programes són dissenyats conjuntament entre la Direcció General de Serveis Penitenciaris i Rehabilitació, el Departament de Sanitat i els tècnics dels centres penitenciaris. Cada any van afegint-hi o suprimint-hi activitats en funció de l'evolució que segueixin els programes.

Per a la major part dels programes, els objectius vénen fixats en consonància amb el Pla de Salut de Catalunya, i amb el propòsit d'assolir-los l'any 2000.

2.3.2. Programes vigents

Els programes vigents són els següents:

1. Programa de prevenció i control del VIH/SIDA
2. Programa de prevenció i control de l'hepatitis B
3. Programa de prevenció i control de la tuberculosi
4. Programa de malalties de transmissió sexual
5. Programa d'atenció odontològica als centres
6. Programa d'ingressos a centres penitenciaris
7. Programa d'atenció a la dona
8. Programa d'higiene alimentària i sanejament ambiental
9. Programa de Manteniment amb metadona (PMM)
10. Programa de malalts terminals
11. Programa de farmàcia
12. Programa de queixes i atenció a interns i famílies

Els programes fiscalitzats per aquesta Sindicatura de Comptes són els que figuren a continuació:

2.3.3. Programa de prevenció i control del VIH/SIDA

2.3.3.1. Objectius generals

- Prevenir la propagació de la infecció pel Virus d'Immunodeficiència Humana (VIH).

- Facilitar que les persones infectades pel VIH i els malalts de sida rebin una atenció sanitària i social adequada.
- Promoure una resposta social constructiva i evitar actituds de marginació davant aquest problema sanitari.
- Disposar d'informació actualitzada sobre l'evolució i les característiques de l'epidèmia.
- Afavorir el consens pel que fa a les actuacions tècnico-sanitàries relacionades amb aquesta infecció.

2.3.3.2. Objectius i indicadors

En aquest programa no hi ha un indicadors definits com a tals; alguns estan implícits en els objectius específics que descrivim a continuació:

- **Disminuir la incidència de la infecció pel VIH per totes les vies de transmissió.**

S'entén per incidència els nous casos d'infecció.

Aquest objectiu s'assoleix mitjançant campanyes preventives, distribució de material de desinfecció, preservatius i derivació als programes de reducció de danys (per exemple, PMM) que es porten a terme a la presó. Els resultats són difícils de quantificar fins que l'any 2000 no es coneguin les conclusions de l'estudi sobre la seroconversió⁴ ("Estudio multicéntrico de factores predictores de seroconversión al VIH en población penitenciaria").

Per seroconversió s'entén el pas de seronegatiu al VIH a seropositiu. Els seropositius són els que estan infectats pel virus, però que encara no han desenvolupat la malaltia. En el moment que aquesta es manifesti, a través d'alguna de les malalties que estan tipificades per la OMS com a criteri de sida, l'individu passa a ser considerat malalt de sida. Per tant, cal tenir present que infectat pel VIH i malalt de sida són coses diferents.

- **Disminuir la prevalença de la infecció pel VIH en tots els grups de transmissió com a resultat de la disminució de la incidència.**

S'entén per prevalença el total d'infectats que hi ha en cada moment a la presó.

⁴ És un estudi de tres anys de durada, finançat amb una beca del FIS (Fondo de Investigaciones Sanitarias) del Ministeri de Sanitat i Consum, amb l'objectiu d'estudiar la taxa d'incidència de la infecció pel VIH i els seus factors predictors entre la població penitenciària.

	1995	1996
% de prevalença del VIH (*)	38,3	37,1

Font: Programa Sanitari de la DGSPR

(*) La població correspon als interns, que s'han sotmès voluntàriament a la prova, de tres centres penitenciaris de penats. Si aquest estudi es fes extensiu a tota la població penitenciària de Catalunya, aquest percentatge baixaria (per exemple, per als set primers mesos del 1997 ha estat de 31,2%).

- **Disminuir el nombre de nens infectats pel VIH per transmissió vertical.**

La transmissió del VIH pot ser per tres vies:

- Sexual
- Sanguínia
- Vertical, es la transmissió de la mare infectada al nadó.

Com a conseqüència de les campanyes d'informació i educació sanitària, oferiment de tractament farmacològic a les embarassades seropositives, etc., bona part de les dones seropositives s'acullen al supòsit d'avortament legal, de manera que el nombre de nadons infectats és mínim. Així, entre 1993 i el primer trimestre de 1997, de les 27 dones seropositives que van quedar embarassades, només hi ha hagut 3 nadons seropositius.

- **Disminuir la freqüència de les pràctiques de risc per a la infecció pel VIH i augmentar les intervencions i estratègies preventives adreçades a evitar o disminuir-ne el dany.**

Un indicador és l'evolució del nombre d'usuaris de drogues per via parenteral (intravenosa) en tractament en PMM, indicador que també es recull en el Programa de Manteniment amb Metadona.

Un altre indicador és el nombre de persones seropositives que estan sotmeses a tractaments quimioprolifàctics (vegeu apartat 2.3.4.2.{6}). Això indica que la malaltia de la sida o bé apareixerà tard o bé no s'arribarà a desenvolupar.

També seria un altre indicador el nombre de preservatius i altres materials de prevenció que es distribueixen als centres penitenciaris.

- **Existència d'un subprograma que inclogui l'atenció del malalt VIH/SIDA en fase terminal.**

Evolució dels malalts penitenciaris derivats a recursos socio sanitaris

	1992	1993	1994	1995	1996
Nº de centres socio sanitaris	1	2	3	7	10
Nº malalts penitenciaris derivats	6	26	44	70	63

Font: Dades facilitades pel Programa Sanitari.

- **Aconseguir que el procés d'atenció als malalts i infectats es desenvolupi en el nivell assistencial adequat a les diferents fases de la història natural de la malaltia i que existeixi la coordinació adient entre els diferents nivells assistencials.**

És un objectiu molt genèric; la forma d'avaluar-lo és mitjançant les queixes i suggeriments dels interns i de les seves famílies. Per exemple, com a dada indicativa, l'any 1996 van haver-hi deu queixes per deficient atenció sanitària, sobre una població mitjana reclusa de 6.265 interns.

- Un indicador rellevant, i que no figura en els programes, és el percentatge de malalts de sida als centres penitenciaris (no inclou els derivats a centres socio sanitaris, etc.) respecte a la població penitenciària mitjana. Si calculem aquesta dada pel mes de setembre de 1997 obtenim un 3,6% (210 sobre 5.833). No obstant això, en la compareixença dels responsables del Programa Sanitari davant la Comissió d'Estudi sobre la Sida del Parlament de Catalunya, que va tenir lloc el 18 de març de 1997⁵, es matisà el percentatge anterior tot manifestant que entre l'1,5 i el 2,5% dels interns ja ingressen amb el diagnòstic de sida.

2.3.4. Programa de prevenció i control de la tuberculosi pulmonar

2.3.4.1. Objectius

Els objectius generals del programa són:

- Detectar i guarir tots els interns tuberculosos
- Reduir la incidència de la malaltia
- Controlar l'augment de la transmissió del bacil de la tuberculosi causat per la infecció VIH
- Normalitzar el seguiment extrapenitenciari: continuació de l'assistència als malalts alliberats.

2.3.4.2. Indicadors

Els indicadors són:

1. Nombre de casos de Tuberculosi per 100.000 persones

⁵ Diari de sessions del Parlament de Catalunya núm. C-158 de 18/3/1997.

Concepte	1994	1995	1996
Nº casos entre la població penitenciària	242	221	191
Nº d'altres en la població penitenciària	20.026	15.203	14.065
Taxa per 100.000 persones	1.208	1.453	1.358

Font: Dades facilitades pel Programa Sanitari de la DGSPR

Nota: El nombre d'altres vol ser indicatiu del volum de persones que passa pels centres penitenciaris durant l'any; no obstant això, cal tenir en compte que un mateix subjecte pot entrar i sortir diverses vegades de la presó en un mateix any, això vol dir que el nombre d'altres a efectes del nostre indicador dóna un petit excés d'estimació i, per tant, la taxa per 100.000 persones seria lleugerament superior.

Any 1995	Centres penitenciaris	Total Catalunya
Taxa per 100.000 persones	1.453	49

Font: Dades facilitades pel Programa Sanitari de la DGSPR

La taxa de malalts de TBC dins la població penitenciària és molt superior a la de la població general de Catalunya. S'ha iniciat un estudi (anàlisi del polimorfisme dels fragments de restricció del DNA), en col·laboració amb el Departament de Sanitat i Seguretat Social, amb laboratoris de diversos hospitals i amb professionals dels centres penitenciaris, per a saber si la transmissió de la malaltia es produeix dins o fora de l'àmbit penitenciar.

2. Nombre d'interns sotmesos a cribatge en el moment d'ingressar a la presó: Igual o superior al 90%

Any	1. Proves realitzades	2. Població reclusa mitjana	3. % (3 = 1/2)
1995	4.554	6.627	68,7
1996	5.013	6.265	80,9

Font: Dades facilitades pel Programa Sanitari de la DGSPR.

Considerem que l'objectiu del 90% s'assoleix perquè hi ha molts interns que en el moment d'ingressar a la presó ja tenen la prova feta.

3. Nombre d'interns amb TBC que compleixin íntegrament el tractament: Igual o superior al 90%

La totalitat dels interns amb TBC compleixen el tractament mentre són a la presó perquè el personal sanitari del centre supervisa directament que es prenguin la medicació. El responsable mèdic de cada CP porta una fitxa de cada cas.

4. Nombre de pacients amb cultiu d'esput positiu que en els 3 primers mesos de tractament presenten els cultius negatius: > = 95%

Aquest objectiu es refereix al fracàs terapèutic, per tant, només s'avaluen els casos que clínicament no milloren.

5. Nombre de contactes intrapenitenciaris controlats: $\geq 95\%$

Aquest objectiu es refereix al control de les persones que tenen o han tingut relació amb un malalt bacil·lífer (és aquell que pot transmetre la malaltia) a fi d'evitar el contagi.

Estudi dels contactes	1995	1996
1. Casos TBC pulmonar (*)	161	136
2. Casos TBC pulm. susceptibles	106	90
3. Casos estudiats	53	62
4. % = $\frac{3}{2} \times 100$	50,0	68,9
5. Contactes estudiats	320	395

Font: Dades facilitades pel Programa Sanitari de la DGSPR.

(*) Una tercera part d'ells vénen diagnosticats i tractats del carrer, amb el que no cal fer-los els estudis. Per tant, els casos realment rellevants de cara a l'indicador són els de la fila de sota (2).

No s'assoleix l'objectiu del 95%; ens manifesten que és a causa de bàsicament la mobilitat dels interns. Pel que fa als extrapenitenciaris es desvien a l'ICS i a l'IMS (Institut municipal de la Salut, de Barcelona) perquè allà en facin el seguiment.

6. Nombre de persones sotmeses a quimioprofilaxi (QP) que compleixen el tractament com a mínim durant 6 mesos: Igual o superior al 90%

La quimioprofilaxi (QP) és una prova relacionada amb la prevenció i control de la TBC.

Ens han manifestat que l'objectiu s'assoleix parcialment perquè dins del mateix programa es prioritza l'assoliment d'altres objectius com són, per exemple, el diagnòstic i el tractament supervisat.

Any	Interns sotmesos al tractament QP
1995	1484
1996	631

Font: Dades facilitades pel Programa Sanitari de la DGSPR.

2.3.5. Programa de manteniment amb metadona (PMM)

En els últims deu anys s'ha produït un canvi respecte a la consideració social dels drogodependents. Aquests, que abans eren vistos com a delinqüents, ara són tractats com a malalts. Així el procés terapèutic ha evolucionat des dels

programes orientats exclusivament a l'abstinència (Programes lliures de drogues) als de reducció de danys, entre els quals es troba el Programa de manteniment amb metadona.

L'avantatge principal del PMM és que, amb un cost relativament baix, permet tenir controlada sanitàriament una població d'alt risc: detecció de malalties disminució d'infeccions per VIH, etc.

El tractament amb metadona no significa passar d'una toxicomania il·legal a una altra de legal, sinó passar d'una toxicomania il·legal a un veritable tractament psicofarmacològic.

Paulatinament el programa s'ha anat estenent per tal que puguin acollir-s'hi:

- Dones embarassades
- Nous interns que prenen metadona abans d'entrar als centres
- Interns immunodeprimits (amb les defenses molt baixes)
- Interns seronegatius davant el VIH, per a evitar-ne la infecció
- Altres que els metges considerin que poden beneficiar-se'n i que es comprometin al tractament

A més, a finals de 1995, va posar-se en funcionament un servei extern de dispensació de metadona al CP Homes de Barcelona per fer possible que els excarcerats que no disposen encara d'un centre on adreçar-se puguin seguir el seu tractament.

L'evolució dels usuaris del PMM ha estat la següent:

Nº interns que han passat pel Programa	1995	1996
en Centres Penitenciaris	1047	1667
en Dispensador Extern	0	61
Total	1047	1728

Font: Memòria de la DGSPR

La mitjana d'interns que han estat l'any 1996 al PMM ha estat de 505.

2.3.5.1. Objectius i indicadors

Els objectius, encara que no estan explicitats, es desprenen de la introducció que hem fet al Programa.

Els indicadors establerts són:

1. La mitjana d'interns tractats amb metadona en els centres penitenciaris hauria d'arribar com a mínim a 1.000.

Ens han manifestat que aquest és un objectiu a llarg termini i per al seu assoliment serà necessari un augment del personal sanitari.

2. El Pla de Salut de Catalunya per al període 1996-1998 estableix com a objectiu, augmentar la cobertura del PMM dels serveis penitenciaris en un 10% anual.

Mitjana d'interns en el PMM l'any 1996	Nº interns en el PMM el dia 18/9/97
505	661

Font: Dades facilitades pel Programa Sanitari de la DGSPR

Amb rigor, la xifra de 661 no és contrastable amb els 505 de la mitjana d'interns en el PMM per a l'any 1996, donat que la primera no és una mitjana, sinó únicament el nombre d'interns tractats en una data concreta. No obstant això, queda palès que l'evolució seguida durant l'any 1997 és d'augment de la cobertura, fins i tot, per sobre de l'objectiu previst del 10%.

Podria elaborar-se algun indicador que reflectís el percentatge de disminució de seropositius a conseqüència de l'increment d'usuaris de metadona. En aquest sentit l'estudi científic anomenat "Estudio multicéntrico de factores predictores de seroconversión al VIH en población penitenciaria" (vegeu apartat 2.3.3.2), donarà a conèixer les causes d'infecció i com el recurs de la metadona influeix en elles.

2.3.6. Programa de farmàcia

2.3.6.1. Objectius i Indicadors

Hi ha establerts objectius, però no indicadors.

Els objectius són:

- Implementació completa del programa informàtic de magatzem de farmàcia en els centres, com a eina fonamental per portar un eficaç control d'estocs i realització de comandes.

Durant l'any 1995 es va iniciar la col·laboració entre el Programa Sanitari de la DGSPR i l'Àrea d'informàtica del Departament per tal de començar l'aplicació del "Programa informàtic de gestió de magatzem de farmàcia".

Com a centre pilot es va agafar el CP Dones, on en l'actualitat s'ha implementat totalment el programa informàtic: s'ha fet un inventari quantitatiu dels fàrmacs i material sanitari i s'han codificat tots els productes (uns 700). Ens han manifestat que s'ha implementat parcialment el CP Quatre Camins.

Les prestacions d'aquest programa són:

1. Gestionar els estocs del magatzem de farmàcia dels centres
 2. Preparar comandes
 3. Conèixer estadístiques de consum de fàrmacs
 4. Adjudicar estocs mínims i avís de comandes.
- Compra centralitzada i directa des d'un servei de farmàcia penitenciari central.

En l'actualitat el subministrament de fàrmacs es fa a través de la Farmàcia Militar de Barcelona i de les oficines de farmàcia properes a cada centre.

Un informe elaborat per la Unitat de Gestió Administrativa de la DGSPR posa de manifest que una hipotètica adquisició directa als laboratoris, en lloc de a la Farmàcia Militar, suposaria un estalvi d'aproximadament un 10% pel que fa als productes en envasos estàndards i d'un 4,5% en productes adquirits en envasos clínics.

El Programa Sanitari de la DGSPR ens manifesta que per tal de millorar la gestió de compra i distribució de medicaments i l'atenció farmacèutica en els centres penitenciaris s'han iniciat els tràmits per a l'obertura d'un servei de farmàcia hospitalari propi. S'ha decidit instal·lar aquest servei en el CP Homes de Barcelona, per ser el més cèntric i accessible, i que d'aquest servei depenguin les farmacioles de la resta de centres penitenciaris.

La despesa en concepte de fàrmacs i material sanitari de la DGSPR l'any 1996 ha estat de 209,32 milions de pessetes.

- Instal·lació de la infraestructura necessària en els centres que encara no la tenen per la implementació del programa informàtic de magatzem de farmàcia.

Actualment la instal·lació completa i en funcionament només és en el CP Dones. En la resta hi ha feta la instal·lació parcialment.

- Creació de la Comissió de Farmàcia i Terapèutica amb l'objectiu d'unificar criteris d'utilització i selecció dels fàrmacs d'ús en els nostres centres.

La seva creació està lligada a l'obertura del servei de farmàcia.

- Establiment de protocols consensuats d'utilització de medicaments.

Actualment hi ha en funcionament alguns protocols sobre els programes més rellevants. No obstant això encara, no s'han implementat tots, donat que encara no s'ha creat la Comissió de Farmàcia i Terapèutica que serà la responsable de la seva elaboració.

2.3.7. Objectius i indicadors

A diferència de l'Àrea d'Educació, Cultura i Esport i de l'Àrea d'Assistència Social Penitenciària, molts objectius establerts en el Programa Sanitari són mesurables i molts indicadors estan prèviament quantificats i tenen relació amb els objectius, la qual cosa facilita conèixer el grau d'assoliment dels objectius i facilita l'avaluació dels programes.

2.3.8. Avaluació

No existeixen memòries d'avaluació individual dels programes en les quals figuri el grau d'assoliment dels objectius previstos, mitjançant la contrastació dels indicadors i comparadors definits, i les causes de les desviacions, quan existeixin. Ens han manifestat que es fa una avaluació anual sobre els programes de prevenció i promoció de la salut VIH/SIDA, Tuberculosi, Metadona, etc. Aquesta avaluació però no ha quedat mai reflectida en la memòria anual.

2.4. RECURSOS DELS PROGRAMES

La DGSPR no assigna els recursos a cada programa, atesa la diversitat de programes existents i al fet que hi participa personal de diversos Departaments (Sanitat i Treball) i que a voltes un mateix personal està intervenint en l'execució de diferents programes. Per tant, es fa molt difícil assignar recursos als programes donat que això suposaria uns elevats costos que, probablement, la informació obtinguda no compensaria.

No obstant, la DGSPR té constància dels recursos globals esmerçats en els programes per la mateixa DGSPR.

2.4.1. Recursos totals en despesa corrent

Els recursos esmerçats per la DGSPR pel que fa a la despesa corrent són els següents:

Despesa Corrent Total	1995	1996
Personal	10.872.619.575	11.628.451.303
Béns corrents i serveis	4.758.988.326	4.815.239.609
Subvencions	180.054.900	185.857.073
Total	15.811.662.801	16.629.547.985

Font: Dades facilitades pel Servei de Gestió Administrativa de la DGSPR.

Aquests imports són el cost del conjunt dels centres penitenciaris; no inclouen les despeses del personal d'estructura, és a dir, del personal ubicat en la seu de la DGSPR.

Aquests imports tampoc no inclouen les despeses efectuades pel Departament de Sanitat, que corresponen fonamentalment al capítol 2 "Compra de béns corrents i serveis".

2.4.2. Indicadors econòmics

La DGSPR disposa dels següents indicadors econòmics:

1. Cost pres

Any	Despesa corrent total	Mitjana població reclusa	Cost pres/any	Cost pres/dia
1995	15.811.662.801	6628	2.385.586	6536
1996	16.629.547.985	6265	2.654.357	7252

Font: Dades facilitades pel Servei de Gestió Administrativa de la DGSPR.

2. Cost per centre penitenciari

La informació per centres penitenciaris només es disposa per les prestacions sanitàries, incloses dins del concepte de "Compra de béns corrents i serveis". Aquestes prestacions estan integrades per despeses de farmàcia, pròtesis, ambulàncies, etc.

Per a l'any 1996, el desglossament per centres d'aquestes despeses ha estat el següent:

Despesa prestacions sanitàries				Any 1996
Centres	Imports en Pta	Mitjana població reclusa	Cost pres/any	Cost pres/dia
Homes	88.098.804	1.453	60.632	165
Dones	38.419.291	230	167.040	456
Joves	12.815.380	270	47.464	130
Obert Barna	540.699	141	3.834	10
Quatre Camins	86.857.857	1.320	65.801	180
Brians	85.808.109	1.303	65.864	180
Tarragona	18.981.452	280	67.790	185
Ponent	89.365.017	891	100.297	274
Obert Lleida	914.578	59	15.501	42
Girona	9.348.873	146	64.033	175
Figueres	9.199.338	172	53.484	146
Total	440.349.398	6.265	70.287	192

Font: Dades facilitades pel Servei de Gestió Administrativa de la DGSPR.

La comparació del total de la despesa per prestacions sanitàries entre 1995 i 1996 és la següent:

Any	Despesa total prestacions sanitàries	Mitjana població reclusa	Cost pres/any	Cost pres/dia
1995	455.561.469	6.628	68.733	188
1996	440.349.398	6.265	70.287	192

Font: Dades facilitades pel Servei de Gestió Administrativa de la DGSPR.

Imports en pessetes.

En exercicis anteriors, tot el capítol 2, despeses per compra de béns corrents i serveis, s'imputava per centres penitenciaris; en no fer-ne ús, aquesta informació va deixar d'elaborar-se.

Ens han manifestat que no suposaria un treball addicional excessiu imputar totes les despeses corrents a cada centre penitenciar, de manera que s'obtidria el cost directe (llevat la part corresponent al Departament de Sanitat) per centre penitenciar i el cost per pres de cadascun dels centres.

3. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

Les activitats més rellevants de la Direcció General de Serveis Penitenciaris i Rehabilitació estan reflectides en programes, els quals, en general, contenen objectius i indicadors.

La DGSPR elabora un Pressupost per Programes d'acord amb la classificació funcional establerta pel Departament d'Economia i Finances, comuna per a tota la Generalitat. Atès que aquesta classificació no s'ajusta als objectius reals de la DGSPR, no es fa el seguiment ni l'avaluació dels programes resultants. Tenint en

compte aquesta circumstància, la DGSPR dissenya uns altres programes que esdevenen l'eina per a la concreció de les seves activitats.

RECOMANACIÓ: *S'ha de replantejar la coexistència d'ambdós pressupostos per programes.*

El Servei de Rehabilitació de la DGSPR va iniciar l'elaboració dels programes actuals amb motiu de l'elaboració dels programes per a l'exercici 1988. Aquests programes estan recopilats en un Manual. En l'actualitat els programes vigents coincideixen, en general, amb el que s'estableix en aquest model. El model que segueix cada programa s'estructura bàsicament de la forma següent:

1. Denominació del programa
2. Formulació del problema
3. Objectius del programa
4. Formulació del programa
5. Execució del programa
6. Avaluació

El model preveu la realització d'una memòria anual.

RECOMANACIÓ: *Atès que aquest Manual està elaborat l'any 1990 fóra convenient la seva revisió i actualització.*

El Programa Sanitari per raons operatives no té els programes recopilats en un manual com el Servei de Rehabilitació, donat que alguns programes estan subjectes a una constant actualització i d'altra banda, per la majoria d'ells, existeixen uns protocols d'actuació molt voluminosos. Els programes són dissenyats conjuntament entre la DGSPR, el Departament de Sanitat i els tècnics dels Centres Penitenciaris. Cada any van afegint-hi o suprimint-hi activitats en funció de l'evolució que segueixin els programes.

Encara que hi ha programes amb objectius mesurables, especialment en el Programa Sanitari, la majoria d'objectius fixats en els programes, per la seva generalitat, són difícilment mesurables.

RECOMANACIÓ: *A part dels objectius genèrics, s'han d'establir objectius concrets, assolibles i mesurables. S'ha d'incentivar l'assoliment dels objectius de manera que els responsables se sentin estimulats.*

Molts dels indicadors establerts no tenen una relació clara amb els objectius ni estan quantificats. D'altra banda, hi ha algun indicador irrellevant i alguns valors interanuals que no són homogenis.

RECOMANACIÓ: *Els indicadors han de tenir una relació clara amb els objectius i han d'estar quantificats. La quantificació prèvia dels indicadors és indispensable per a conèixer el grau d'assoliment dels objectius i, en el seu cas, l'anàlisi de les desviacions.*

S'han de revisar els indicadors eliminant els irrellevants i, si cal, crear-ne de nous.

Les dades o estadístiques per a la formulació dels indicadors establerts han de ser adequades i homogènies per als diferents exercicis, per tal de fer possible la seva comparació.

Hi ha dificultats en la utilització de comparadors atès que la resta de comunitats autònomes de l'Estat no tenen competències en matèria penitenciària.

RECOMANACIÓ: *No cal descartar, sense més, la utilització de comparadors, per exemple respecte a l'Estat, tot i la diferència de nombre de centres penitenciaris i de grandària.*

No existeixen memòries d'avaluació individual dels programes. En uns casos ens ha estat manifestat que els programes s'avaluen verbalment, i en altres que l'avaluació es fa a nivell de centre penitenciar.

RECOMANACIÓ: *Almenys un cop l'any s'ha d'elaborar una Memòria de cada programa, en la qual figuri:*

- 1. El grau d'assoliment dels objectius previstos, mitjançant la contrastació dels indicadors i comparadors definits*
- 2. Les causes de les desviacions, quan existeixin.*

Un resum d'aquestes Memòries hauria de figurar en la Memòria anual del Departament.

Encara que formalment no s'elaboren enquestes, els tècnics de la DGSPR capten l'opinió dels usuaris i participants mitjançant 1) queixes i suggeriments i 2) les visites periòdiques que realitzen als centres.

RECOMANACIÓ: *S'han d'elaborar enquestes en els casos que sigui possible, atès que és una eina important (1) per saber l'opinió dels participants i usuaris dels programes i (2) per l'avaluació d'aquests.*

La DGSPR no assigna els recursos a cada programa, atesa la diversitat de programes existents i al fet que, a més del personal propi, hi participa personal d'altres Departaments (Sanitat i Treball) i que a voltes un mateix personal està intervenint en l'execució de diferents programes. Per tant, es fa molt difícil

assignar recursos als programes donat que això suposaria uns elevats costos que, probablement, no serien compensats per la informació obtinguda.

RECOMANACIÓ: *Assignar recursos als programes de la DGSPR, quantitativament i qualitativament, més importants, sempre i quan, el benefici que se'n tregui compensi el treball que comporta la seva assignació.*

La DGSPR coneix el cost total dels centres penitenciaris i el cost/pres mitjà. Aquest cost no inclou el personal d'estructura. La DGSPR, amb l'excepció de les prestacions sanitàries, no coneix el cost de cada centre penitenciari ni, per tant, el cost/pres de cada un.

RECOMANACIÓ: *Determinar el cost i el cost/pres, directe, d'estructura i total, per a cada centre penitenciari.*

Durant l'any 1995 es va iniciar la col·laboració entre el Programa Sanitari de la DGSPR i l'Àrea d'informàtica del Departament per tal de començar l'aplicació del "Programa informàtic de gestió de magatzem de farmàcia". Com a centre pilot es va agafar el CP Dones. En l'actualitat el programa informàtic s'ha implementat totalment al CP Dones i parcialment al CP Quatre Camins.

RECOMANACIÓ: *A fi de portar un eficaç control d'estocs i de realització de comandes cal continuar la implantació del "Programa informàtic de gestió de magatzem de farmàcia" a la resta de centres penitenciaris.*

En l'actualitat el subministrament de fàrmacs es fa a través de la Farmàcia Militar de Barcelona i de les oficines de farmàcia properes a cada centre. Un informe elaborat per la Unitat de Gestió Administrativa de la DGSPR posa de manifest que una hipotètica adquisició directa als laboratoris, en lloc de la Farmàcia Militar, suposaria un estalvi d'aproximadament un 10% pel que fa als productes en envasos estàndards i d'un 4,5% en productes adquirits en envasos clínics.

S'ha iniciat els tràmits per a l'obertura d'un servei de farmàcia hospitalari propi, que s'ha decidit instal·lar en el CP Homes de Barcelona, per ser el més cèntric i accessible. S'ha decidit també que en depenguin les farmacioles de la resta de centres penitenciaris.

RECOMANACIÓ: *Cal continuar amb aquesta iniciativa que suposarà un estalvi en despesa farmacèutica.*

4. TRÀMIT D'AL·LEGACIONS

A l'efecte previst per l'article 6 de la Llei 6/1984, de 5 de març, de la Sindicatura de Comptes, modificada per la Llei 15/1991, de 4 de juliol, el present informe de fiscalització fou tramès al Departament de Justícia.

La resposta del Departament de Justícia, una vegada conegut l'informe, és la que es reproduïx tot seguit:

SR. RAMON PLANAS I FONT
Secretari General
Sindicatura de Comptes
Plaça de Catalunya, 20
08002 BARCELONA

Barcelona, 12 de desembre de 1997
Ref.: SGE JAL/af

En relació al projecte d'informe de fiscalització 35/97-SM sobre determinats programes de la Direcció General de Serveis Penitenciaris i Rehabilitació, el nostre departament considera adient fer les al·legacions següents:

- Al·legacions en relació a la fiscalització realitzada en l'àrea d'Assistència Social Penitenciària.

En relació amb el punt 2.2.3 Programa d'inserció formatiu ocupacional i laboral dirigit a interns i familiars, en l'apartat núm. 3 del punt 2.2.3.2. l'explicació que es dóna és poc clara.

En el marc de la intervenció del treball social, l'àrea de la formació ocupacional i la inserció laboral es considera prioritària per assolir la pròpia autonomia. És obvi que el nombre d'interns, alliberats i famílies, la realitat social, l'oferta de mercat...són diferents a Barcelona, Lleida, Tarragona i Girona; per això la planificació i la intervenció que es porta a terme són diferents.

Mentre a les comissions de Tarragona i Girona, els mateixos professionals assumeixen aquest àmbit utilitzant la xarxa de recursos formatius ocupacionals i l'oferta laboral, i ells mateixos en fan el seguiment, a la comissió de Lleida l'any 1993 es va crear un equip específic per desenvolupar aquest programa i a Barcelona, l'any 1996 aquest programa deixa de dependre de serveis social penitenciaris i passa a dependre del Servei de Rehabilitació, atès el volum de demanda, d'oferta i de recursos que s'han de gestionar.

Els valors de Tarragona i Girona no s'han registrat perquè es consideren poc significatius. Els valors de Barcelona l'any 1996 no estan desagregats perquè es deixen de registrar uns ítems per registrar-ne d'altres.

Quan al punt 2.2.4 Programa d'atenció als fills d'interns i alliberats en edat escolar, i concretament pel que fa al punt 2.2.4.2. Indicadors, el corresponent al nombre de nens i famílies que es beneficien de beques escolars està recollit sistemàticament des de l'any 1992, utilitzant els mateixos indicadors. Tan sols el concepte beca puntual canvia de nomenclatura en el curs escolar 95-96, que s'anomena ajut escolar, però els indicadors d'aquests conceptes són els mateixos.

En relació amb el punt 2.2.8 Avaluació, no disposem de memòries d'avaluació individual de programes però sí que tenim programes que avaluen anualment amb indicadors qualitius, atès que el nombre de les mostres no és massa gran.

- Allegacions en relació a les recomanacions

En relació de les recomanacions 3a. i 4a, estem d'acord amb les dues i precisament un dels motius que justifiquen la necessitat de revisar els programes (a part d'ajustar-los als canvis legislatius i als canvis socials), és l'elaboració d'objectius quantificables i establir una relació directa entre els objectius dels programes i els indicadors.

En relació a la recomanació 6a. l'avaluació no està inclosa en les memòries específiques per programes, però sí que hi ha una avaluació que està recollida en les actes de les reunions que realitzen els tècnics de les unitats responsables de cada programa amb els professionals dels centres.

S'ha de valorar la necessitat d'elaborar una memòria anual per programa, en funció de l'important cost de temps i dels recursos necessaris per fer-les, així com la desconexió entre el curs escolar (mesura de temps natural per a les activitats educatives) i l'any natural (període de temps comptabilitzat per elaborar la memòria del Departament).

Atentament,

El Secretari General

Ángel Vivente i Sánchez

Sindicatura de Comptes
de Catalunya

La secretària general

M. ÀNGELS BARBARÀ i FONDEVILA, Secretària General de la Sindicatura de Comptes de Catalunya,

C E R T I F I C O:

Que el present informe de fiscalització 35/97-SM, relatiu als Programes de la Direcció General de Serveis Penitenciaris i Rehabilitació, Àrea d'Educació, Cultura i Esports, Àrea d'Assistència Social Penitenciària i Programa Sanitari, exercici 1996, és una còpia exacta de l'aprovat pel Ple de la Sindicatura de Comptes en la reunió que va tenir lloc el dia 27 de gener de 1998.

I perquè així consti i tingui els efectes que corresponguin, signo aquesta certificació, amb el vistiplau del síndic major.

Barcelona, 2 de febrer de 1998

Vist i plau
EL SÍNDIC MAJOR

Plaça de Catalunya, 20
08002 Barcelona
Telèfon 93-270 11 61
Fax 93-270 15 70

Sindicatura de Comptes de Catalunya
Jaume I, 2-4
08002 Barcelona
Tel. (+34) 93 270 11 61
Fax (+34) 93 270 15 70
sindicatura@sindicatura.org
www.sindicatura.org

Elaboració del document PDF: agost de 2003

Dipòsit legal: B-37237-2003